

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

MATERIALE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE

SERIE NOUĂ
NR. XXI, 2025

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

Colegiul de redacție

Dr. **STEFAN ALEXANDROV** (National Institute of Archaeology and Museum, Sofia), Dr. **SANDA BALESCU** (Université des Sciences et Technologies de Lille, Laboratoire de Préhistoire et Quaternaire, CNRS, France), Dr. **CONSTANTIN BĂJENARU** (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța), Dr. **RADU BĂJENARU** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București), Dr. **LUMINIȚA BEJENARU** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași; Centrul de Antropologie „Olga Necrasov” al Academiei Române - Filiala Iași), Prof. Dr. **CLIVE BONSALL** (University of Edinburgh, U.K.), Prof. Dr. **NIKOLAUS BOROFFKA** (Deutsches Archäologisches Institut – Eurasien Abteilung, Berlin, Germany), Dr. **PIERRE DUPONT** (Université de Lyon, CNRS, France), Dr. **UWE FIEDLER** (Berlin, Germany), Dr. **RADU HARHOIU** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București), Dr. **DOMINIC MOREAU** (Université de Lille, Centre de recherche HALMA-UMR 8164, France), Dr. **CORIOLAN OPREANU** (Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca), Prof. Dr. **ANNIE RENOUX** (Université du Maine, Le Mans), Dr. **ALEXANDER RUBEL** (Institutul de Arheologie, Iași), Dr. **VIORICA RUSU-BOLINDEȚ** (Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca), Dr. **ANGELA SIMALCSIK** (Centrul de Antropologie „Olga Necrasov” al Academiei Române – Filiala Iași), Academician **VICTOR SPINEI** (Institutul de Arheologie, Iași), Prof. Dr. **ERIK TRINKAUS** (Department of Anthropology, Washington University), Prof. Dr. **ALAIN TUFFREAU** (Université des Sciences et Technologies de Lille, Laboratoire de Préhistoire et Quaternaire, CNRS, France)

Comitetul de redacție

ROXANA DOBRESU – redactor-șef
ADRIAN IONIȚĂ – redactor-șef adjunct

IRINA ACHIM, ADINA BORONEANȚ, MIRCEA DABÎCA, ADRIAN DOBOȘ, RADU-ALEXANDRU DRAGOMAN, ANDREI MĂGUREANU, LIANA OȚA, ADRIANA PANAITE, DANIEL SPÂNU, VLAD VINTILĂ ZIRRA – membri

DANA COSTIN, MĂDĂLINA MIHĂILĂ – secretare de redacție

OFELIA COȘMAN, SILVIU ILIUȚĂ – prelucrare ilustrație și tehnoredactare
PIERRE DUPONT (limba franceză), **ROXANA DOBRESU** (limba franceză), **CLIVE BONSALL** (limba engleză), **ADINA BORONEANȚ** (limba engleză) – consultanți limbi străine
ROMEO CÎRJAN – design copertă

www.mcajournal.ro

Orice corespondență se va trimite Comitetului de redacție pe adresa: Str. Henri Coandă nr. 11, 010667 București, tel./fax 4021 212 88 62 și iab.redactie@gmail.ro.

**Toate lucrările publicate în revista *Materiale și Cercetări Arheologice* sunt recenzate de specialiști în domeniu.
(peer-reviewed journal)**

**Revista *Materiale și Cercetări Arheologice* este indexată în următoarele baze de date:
Persée, Copernicus, ERIH PLUS, Scopus, CEEOL, EBSCO și DOAJ.**

Redactori Editura Academiei Române: **ADRIAN MIRCEA DOBRE**
Tehnoredactor Editura Academiei Române: **MARIANA MOCANU**

Revista se poate procura contracost la sediul EDITURII ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, București, România; tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444, e-mail: edacad@ear.ro, periodice@ear.ro

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., P.O. Box 77-19, București, România, Tel./Fax: 4021-610 6765, 4021-210 6787, Tel.: 0311 044 668, e-mail: office@orionpress.ro.

S.C.MANPRESS DISTRIBUTION S.R.L., Piața Presei Libere nr. 1, Corp B, Etaj 3, Cam. 301-302, sector 1, București, România, tel./fax: 4021-314 6339, e-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro, www.romanianjournals.com.

DEREX COM S.R.L., e-mail: derec_com@yahoo.com.

SUMAR / SOMMAIRE / CONTENTS

PALEOLITIC / PALÉOLITHIQUE / PALAEO LITHIC

Adrian DOBOȘ	
Scurta viață fericită a lui <i>Australanthropus olteniensis</i>	5
The short happy life of <i>Australanthropus olteniensis</i>	

ENEOLITIC / ÉNÉOLITHIQUE / ENEOLITHIC

Raluca KOGĂLNICEANU	
A rhomboidal clay plate from Iepurești – <i>La Islaz</i> (Giurgiu County)	11
Adela KOVÁCS, Constantin APARASCHIVEI	
Vessels with zoomorphic painted decoration in the collections of the Botoșani County Museum	19

EPOCA BRONZULUI / L'ÂGE DU BRONZE / BRONZE AGE

Monica MĂRGĂRIT, Pavel MIREA	
Patinele din os: analiza comparativă a unor piese arheologice și etnografice	57
Bone skates: a comparative study of archaeological and ethnographical artefacts	
Alin FRÎNCULEASA, Octav NEGREA, Eduard GHINEA	
Tumuli preistorici cercetați în anul 2024 în localitatea Păulești (jud. Prahova)	69
Prehistoric burial mounds investigated in 2024 in Păulești (Prahova County)	
Gabriel VASILE	
Înmormântări tumulare pre-Yamnaya – Yamnaya recent descoperite în Câmpia Română, la Păulești (jud. Prahova). Analiză antropologică	97
Recently investigated pre-Yamnaya – Yamnaya mound burials from Păulești (Prahova County) in the Romanian Plain. An anthropological study	

EPOCA FIERULUI / L'ÂGE DU FER / IRON AGE

Dragoș MĂNDESCU, † Florin MOȚEI	
Între lumi și între epoci. Mormântul unui călăreț războinic în sud-estul Transilvaniei	107
Between worlds and between ages. A raider burial in south-eastern Transylvania	
Daniel SPĂNU	
About the sinuous fibulae (<i>Geschweifte fibeln</i>) in Romania	123

EPOCA GREACĂ / ÉPOQUE GRECQUE / GREEK PERIOD

Pierre DUPONT, Alexandre BARALIS, Alexey GOTSEV, Emil NANKOV, Vyara PETROVA, Tsvetelina SLAVKOVA	
The assumed "Pistiros" <i>emporion</i> . Preliminary inquiries about its trade purveyors	133
Ergün LAFLI, Maurizio BUORA, Fatih Hakan KAYA	
Hellenistic fibulae and pottery in Eastern Galatia	141

EPOCA ROMANĂ / ÉPOQUE ROMAINE / ROMAN PERIOD

Alev ÇETİNGÖZ	
Ancient Greek, Roman and Byzantine glass works from Cilicia	157
Yavuz YEĞİN	
A ring with a gemstone depicting Hermaphrodite from the Balgat tomb in Ankara.....	169
Işık ADAK ADIBELLI, Erkan ALKAÇ	
Certain amphora groups from the Roman Baths and the Olive Market of Tarsus: Sinope, Shelov Type D and Zeest 80	175
Theodor ISVORANU	
Monede din perioada romană provenite din vechile săpături arheologice de la Romula	183
Roman coins from the early archaeological excavations at Romula	
Bianca-Elena GRIGORAŞ, Adriana PANAIT	
Cooking wares from Tropaeum Traiani.....	197

EPOCA MIGRAȚIILOR / ÉPOQUE DES MIGRATIONS / MIGRATION PERIOD

Silviu ENE, Talida RADU, Alin DIACONU, Ștefan MARIȘ	
Descoperiri arheologice pe traseul autostrăzii A7 Ploiești–Buzău. Cercetarea preventivă a sitului Conduratu 1 (km 19+350 – 20+750). Campania 2022–2023.....	239
Archaeological investigations on the A7 Motorway (Ploiești–Buzău): preventive research at Conduratu Site 1 (km 19+350 – 20+750), 2022–2023 season.	
Erwin GÁLL, Réka FÜLOP, Szabolcz NAGY	
From the Central Region towards the peripheries. A chronological analysis of a prestige good – the mount ornamented sabretache	291
Tiberiu VASILESCU, Dorin SÂRBU, Erwin GÁLL, Gabriel VASILE	
Nomazi și nomadism în Câmpia Română? Mormintele din secolele X–XII de la Cioceni – <i>tumul</i> , jud. Prahova	315
Nomads and nomadism in the Romanian Plain? The 10 th –12 th burials of Cioceni – <i>Burial Mound</i> (Prahova County)	

EPOCA MEDIEVALĂ / ÉPOQUE MÉDIÉVALE / MIDDLE AGES

Adrian IONIȚĂ	
Date noi despre cetatea Poenari (jud. Argeș).....	341
New data on the Poenari fortress (Argeș County)	
David BACIU	
Notă asupra materialului faunistic de la Cetatea Poenari	363
Note on the faunal assemblage from the Poenari Fortress	
Daniela MARCU ISTRATE, Gabriel IZDRĂILĂ, Sebastian DOBROTĂ	
Cetatea Făgăraș – cercetări arheologice pe latura de sud-est a incintei exterioare (clădirea corpului de gardă)	367
Făgăraș Fortress – Archaeological research in the south-eastern area of the outer ward (the guardhouse)	

RECENZII / COMPTES RENDUS / BOOK REVIEWS

Radosław Liwoch, Małgorzata Wawer, Dakowie nad górnym Dniestrem. Eponimiczne cmentarzysko kultury Lipickiej w Lipicy Górnej (Ukraina)/The Dacians on the Upper Dniester. The eponymic cemetery of the Lipitsa Culture in Verhna Lipica (Ukraine), Tom XIV, seria Biblioteca Muzeului de Arheologie din Cracovia, Cracovia, 2024, 402 pagini, 163 figuri, ISBN: 978–83–911543–4–2 (seria), ISBN: 978–83–956157–9–5 (tom), (Mihai Purici)	419
Ioan Marian Țiplic, Putere și religie în Transilvania, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2024, 424 pagini, ISBN: 978-606-020-860-0 (Raluca Postolea)	420
Abrevieri / Abréviations / Abbreviations.....	425

NOTĂ ASUPRA MATERIALULUI FAUNISTIC DE LA CETATEA POENARI

David BACIU

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România; e-mail: davidbaci98@gmail.com

Keywords: Poenari fortress, 14th–16th centuries, donjon tower, faunistic remains

Abstract: During the renovation project of the Poenari fortress, short-term archaeological excavations took place in 2023 inside the keep, deemed the oldest part of the fortification. Faunal remains were represented by 22 animal bones, namely 19 mammal and three bird bones. The species list is small, dominated by cattle, followed by sheep, goat and pig. Game is represented by a hare bone. The surface of these bones shows evidence of defleshing and disarticulation.

Cuvinte-cheie: cetatea Poenari, secolele XIV–XVI, turn-donjon, faună

Rezumat: Cu ocazia derulării proiectului de renovare a Cetății Poenari, în 2023 a avut loc o scurtă campanie arheologică în interiorul turnului-donjon, partea cea mai veche a fortificației. Cu această ocazie au fost descoperite 22 de oase de animale, respectiv 19 de mamifere și trei de păsări. Lista speciilor este redusă, fiind dominată de vită, ovicaprine și porc. Vânatul este reprezentat de un os de iepure de câmp. Suprafața acestor oase prezintă urme de descărnare și dezarticulare.

INTRODUCERE

Materialul osteologic analizat provine din săpăturile de salvare derulate în 2023 în interiorul turnului-donjon, partea cea mai veche a Cetății Poenari (jud. Argeș), datată între secolele XIV–XVI¹.

Fauna numără 22 de resturi care cântăresc 95 de grame. Aceste resturi au fost recoltate din complexul 3, notat de către colectivul arheologic C3, la o adâncime de -0,25 m.

METODOLOGIE ARHEOZOOLOGICĂ

În cadrul procesului de determinare taxonomică a resturilor faunistice, mai ales a oaselor de mamifere, am folosit colecția de referință (anatomie comparată) a laboratorului de Arheozoologie din cadrul Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române. De asemenea, pentru determinarea acestora a mai fost utilizat volumul metodologic al lui Schmid²; discriminarea dintre oaie și capră a fost făcută pe baza scheletului post-cranian după criteriile lui Boessneck și colaboratorii³, iar pentru uzura dentară la ovicaprine am consultat lucrările lui Payne⁴ și Helmer⁵.

¹ Pentru contextul arheologic, a se vedea articolul precedent din prezentul volum, p. 341–362.

² Schmid 1972.

³ Boessneck *et alii* 1969.

⁴ Payne 1985.

⁵ Helmer 2000.

Pentru corelarea vârstelor scheletice/dentare cu vârstele biologice am folosit lucrarea lui Udrescu și colaboratorii⁶.

Măsurătorile resturilor faunistice au fost realizate cu un șubler care prezintă o precizie instrumentală de 1/10 milimetri. Acestea au fost luate după recomandările lui von den Driesch⁷.

PREZENTAREA MATERIALULUI FAUNISTIC

Fauna studiată provine dintr-un singur complex și include 22 de resturi faunistice (95 g), dintre care 19 (86,36%) aparțin mamiferelor, celelalte trei fragmente sunt asociate păsărilor (*Aves sp.*) (Tabel 1).

Gradul de determinare al faunei este unul foarte ridicat, ținând cont că din cele 19 resturi de mamifere, 16 (84,21%) au putut fi determinate taxonomic. Lista speciilor este redusă, incluzând triada domestică (vită, ovicaprine și porc), iar vânatul este reprezentat printr-un singur rest de iepure de câmp (*Lepus europaeus*) (Tabel 1).

Fragmentele faunistice au toate caracteristicile unor resturi menajere (de bucătărie). Pe suprafața acestora putem observa urme de tăiere fină (de descărnare) și într-un singur caz s-a evidențiat și o urmă de tăiere longitudinală de dezarticulare, efectuată cu o unealtă mai puternică (topor, satâr).

Ținând cont de cantitatea infimă a materialului analizat, este dificil de surprins economia animalieră a

⁶ Udrescu *et alii* 1999, p. 68–70.

⁷ Von den Driesch 1976.

Specie	NR	%	G	%	NMI	%
<i>Bos taurus</i>	2	12,5	7	8,75	1	14,29
<i>Ovis aries</i>	2	6,25	11	13,75	1	14,29
<i>Capra hircus</i>	1	6,25	10	12,5	1	14,29
ovicaprine	7	50	35	43,75	1	14,29
<i>Sus domesticus</i>	3	18,75	7	8,75	2	28,57
<i>Lepus europaeus</i>	1	6,25	10	12,5	1	14,29
Total determinate	16	100	80	100	7	100
indeterminate	3		7			
Total mamifere	19		87		7	
Aves	3		8		2	
TOTAL FAUNA	22		95		9	

Tabel 1. Distribuția numerică și procentuală a numărului de resturi (NR), greutateii (G) și numărului minim de indivizi (NMI) de la Cetatea Poenari.

Table 1. Frequency by number and ratio of the number of remains (NR), weight (W) and minimum number of individuals (MNI) from Poenari Fortress.

Cetății Poenari, așa că vom încerca să prezentăm pe scurt lotul identificat.

Vita (*Bos taurus*) a fost identificată printr-un singur rest menajer, acesta fiind o coastă (Anexa 1, Foto 1).

Oaia (*Ovis aries*) este reprezentată de un individ prin două resturi, o scapula epifizată de pe partea dreaptă (Anexa 1, Foto 2) și o tibie stânga în curs de epifizare (Anexa 1, Foto 4), cu o vârstă de 1–1,5 ani.

Capra (*Capra hircus*) este reprezentată de un singur individ printr-o scapula stânga epifizată (Anexa 1).

Ovicaprinele sunt prezente în lot prin șapte resturi osteologice aparținând unui individ indeterminabil taxonomic, acestea fiind un molar superior de 1–1,5 ani, o vertebră lombară și cinci coaste (Anexa 1).

Se poate observa (Foto 2–4) cum aceste oase au fost sparte, dezarticulate și descărnate, ceea ce confirmă caracterul menajer al acestor resturi.

Porcul (*Sus domesticus*) este reprezentat prin trei resturi care atestă cel puțin doi indivizi pe baza a două fibule neepifizate distal, ambele de pe partea stângă (Anexa 1, Foto 5). Acestea nu prezintă urme de intervenție antropică.

Iepurele (*Lepus europaeus*) a fost identificat printr-un singur rest, un radius stâng epifizat distal (Anexa 1, Foto 6), cu următoarele dimensiuni: BP = 9,80 cm ; SD = 3,64 cm ; CD = 6,33 cm.

Foto 1. Coastă de vită domestică (*Bos taurus*).

Photo 1. Domestic cattle rib (*Bos taurus*).

Foto 2. Vertebră lombară de ovicaprină spartă longitudinal.

Photo 2. Ovicaprid lumbar vertebra split longitudinally.

Păsările (NR=3) nu au putut fi determinate taxonomic, numărul minim de indivizi fiind stabilit exclusiv pe baza a două femure neepifizate de pe partea dreaptă (Anexă, Foto 7).

Din păcate, materialul faunistic analizat reprezintă un eșantion redus, astfel nu putem afirma cu certitudine că acesta reflectă situația economiei animaliere din Cetatea Poenari. Sperăm ca, în viitor, dacă vor fi descoperite și alte resturi faunistice, să putem obține o imagine completă asupra dietei personalului cetății.

Foto 3. Scapulă dreapta de oaie (*Ovis aries*) cu urme de descărnare la nivelul cavității glenoide.

Photo 3. Sheep (*Ovis aries*) right scapula with defleshing marks in the area of the glenoid cavity.

Foto 4. Tibie stânga de oaie (*Ovis aries*) cu urme de descărnare.

Photo 4. Sheep (*Ovis aries*) left tibia with defleshing marks.

Foto 5. Fibulă de porc (*Sus domesticus*) neepifizată de pe partea stângă.

Photo 5. Non fused left pig (*Sus domesticus*) fibula.

Foto 6. Radius epifizat de iepure de câmp (*Lepus europaeus*) de pe partea stângă.

Photo 6. Fused left radius of hare (*Lepus europaeus*).

Foto 7. Femur de pasăre neepifizat proximal de pe partea dreaptă.

Photo 7. Right non fused bird femur.

BIBLIOGRAFIE

- Boessneck 1969 – J. Boessneck, *Osteological differences between sheep (Ovis aries Linne) and goat (Capra hircus Linne)*, in: D. Brothwell, E. Higgs (eds.), *Science in Archaeology*, London, 1969, p. 332–358.
- Von den Driesch 1976 – A. von den Driesch, *A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites*, Peabody Museum Bulletin1, 1976.
- Helmer 2000 – D. Helmer, *Discrimination des genres Ovis et Capra à l'aide des prémolaires inférieures 3 et 4 et interprétation des âges d'abatage : l'exemple de Dikili Tash (Grèce)*, *Ibex Journal of Mountain Ecology* 5 – *Anthropozoologica* 31, p. 29–38.
- Payne 1985 – S. Payne, *Morphological distinctions between the mandibular teeth of young sheep (Ovis), and goats (Capra)*, *JAS* 12, 1985, p. 139–147.
- Schmid 1972 – E. Schmid, *Atlas of Animal Bones*, Amsterdam-London-New York, 1972.
- Udrescu et alii 1999 – M. Udrescu, L. Bejenaru, C. Hrișcu, *Introducere în arheozoologie*, Iași, 1999.

**ANEXĂ. DISTRIBUȚIA NUMERICĂ A RESTURILOR FAUNISTICE PE SPECII ȘI ELEMENTE ANATOMICE
DESCOPERITE LA CETATEA POENARI.**

ELEMENT ANATOMIC	<i>Bos taurus</i>	<i>Ovis aries</i>	<i>Capra hircus</i>	ovicaprine	<i>Sus domesticus</i>	<i>Lepus europaeus</i>	<i>Aves sp.</i>
Neurocraniu					1		
Dinte sup.				1			
Vert. lumb.				1			
Coaste	2			5			
Scapulă		1	1				
Radius						1	
Pelvis							1
Femur							2
Tibie		1					
Fibulă					2		
TOTAL	2	2	1	7	3	1	3

ABREVIERI / ABRÉVIATIONS / ABBREVIATIONS

AAC – Acta Archaeologica Carpatica, Kraków
ACMI – Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice, București
ACMIT – Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice, Secțiunea pentru Transilvania, Cluj
ActaArchHung – Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest
ActaMM – Acta Moldaviae Meridionalis, Vaslui
ActaMN – Acta Musei Napocensis, Cluj
ActaMP – Acta Musei Porolissensis, Zalău
ActaMT – Acta Musei Tutovensis, Bârlad
AIGR – Anuarul Institutului Geologic al României, București
AJPA – American Journal of Physical Anthropology
Alt-Thüringen – Alt-Thüringen : Jahresschrift des Museums für Ur- und Frühgeschichte Thüringens
Aluta – Aluta. Revista Muzeului Național Secuiesc Sfântu Gheorghe
Anatolia Antiqua – Anatolia Antiqua. Revue internationale d'archéologie anatolienne. Institut Français d'Etudes anatoliennes d'Istanbul
Anatolica – Anatolica. The Netherlands Institute for the Near East in Leiden
AnB – Analele Banatului, Muzeul Banatului, Timișoara
AncNearEastSt – Ancient Near Eastern Studies, Leuven, Belgia
Angustia – Angustia. Arheologie, Etnografie, Sfântu Gheorghe
Anmed – Anmed. Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri, Antalya, Turcia
Antiquity – Antiquity. A Quarterly Review of Archaeology, University of York
AnUCraiova – Analele Universității din Craiova, Craiova (seria Istorie)
AO – Arhivele Olteniei
Apulum – Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
Archaeol Anthropol Sci – Archaeological and Anthropological Sciences
ArchBulg – Archaeologia Bulgarica, Sofia
ArchÉrt – Archaeológiai Értesítő, Budapest
ArchHung – Archaeologia Hungarica, Acta Archaeologica Musei Nationalis Hungarici, Budapest
Area – Area. Royal Geographical Society, London
Argesis – Argesis. Muzeul Județean Argeș. Pitești
ArhDIUkrajn – Arheologija i Danija Istorija Ukraini, Institut Arheologij NAN Ukrainj, Kijv
ArheologijaKiiv – Arheologija. Nacional'na akademija nauk Ukraini. Institut arheologii, Kiev
ArheologijaSSSR – Arheologija SSSR. Svod Archeologičeskih Istočnikov, Moscova
ArhMold – Arheologia Moldovei, Iași
ArhPrevMoldova – Arheologia Preventivă în Republica Moldova
BA – Biblioteca de Arheologie, București
BARIntSer – British Archaeological Reports. International Series, Oxford
BCH – Bulletin de Correspondance Hellénique, Athènes-Paris
BCMI – Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice
BerRGK – Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt am Main
BibIstroPontica-A – Biblioteca Istro-Pontica. Seria Arheologie, Tulcea
BibIMemAnt – Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, Piatra-Neamț
BibIThrac – Bibliotheca Thracologica, București
BMC – *Coins of the Roman Empire in the British Museum*, Londra; II, *Vespasian to Domitian*, 1930; IV, *Antoninus Pius to Commodus*, 1968; V, *Pertinax to Elagabalus*, 1950 (H. Mattingly)
BMI – Buletinul Monumentelor Istorice
BMJT – Buletinul Muzeului Județean Teleorman, Alexandria
BOR – Biserica Ortodoxă Română
BSA – British School at Athens, Athens
BSNR – Buletinul Societății Numismatice Române, București
BSPF – Bulletin de la Société Préhistorique Française, Paris
BSSC – Buletinul Societății de Științe din Cluj
CA – Cercetări Arheologice. Muzeul Național de Istorie a României, București
Carpica – Carpica. Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău, Bacău

- CCA – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, București
- CCDJ – Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos, Călărași
- Cerclst – Cercetări Istorice, Muzeul de Istorie a Moldovei, Iași
- Cumidava – Cumidava. Culegere de studii și cercetări. Muzeul de Istorie Brașov
- Current Anthropology – Current Anthropology. University of California, Merced
- Dacia – Dacia (Nouvelle Série). Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. Académie Roumaine. Institut d'archéologie « V. Pârvan », Bucarest
- Danubius – Danubius, Revista Muzeului de Istorie Galați
- DHA – Dialogues d'histoire ancienne, Institut des Sciences et Techniques de l'Antiquité
- DissArch – Dissertationes Archaeologicae. Eötvös Loránd University, Budapest
- Documenta Praehistorica – Documenta Praehistorica, University of Ljubljana, Faculty of Arts, Department of Archaeology, Ljubljana
- EphemNap – Ephemeris Napocensis. Academia Română, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca
- FolArchPoznan – Folia Praehistorica Posnaniensia, Instytut Archeologii, Poznań
- Germania – Germania. Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt
- Hill¹ – P.V. Hill, *The dating and the arrangement of the undated coins of Rome, A.D. 98–148*, Londra, 1970
- Hill² – P.V. Hill, *The coinage of Septimius Severus and his family of the mint of Rome, A.D. 193–217*, Londra, 1964
- HOMO – HOMO. Journal of Comparative Human Biology, Stuttgart
- Howgego – C. J. Howgego, *Greek Imperial Countermarks. Studies in the provincial coinage of the Roman empire*, Londra, 1985
- Human Evolution – Human Evolution, International Institute for Humankind Studies and University of Florence
- IJO – International Journal of Osteoarchaeology
- Istros – Istros, Muzeul Brăilei, Brăila
- JAMÉ – A nyíregyházi Józsa András Múzeum Évkönyve
- JAnat – Journal of Anatomy
- JAS – Journal of Archaeological Science
- JDAI – Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts, Deutsches Archäologisches Institut, Berlin
- JFS – Journal of Forensic Sciences
- JHE – Journal of Human Evolution
- JRA – Journal of Roman Archaeology
- JRGZM – Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz, Mainz
- JRS – The Journal of Roman Studies
- Klio – Klio. Beiträge zur Alten Geschichte, Berlin
- KST – T. C. Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, I. Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara, Mayıs 1979 [Republic of Turkey, General Directorate of Ancient Monuments and Museums, first Turkish annual meeting for the results of excavations, Ankara, May 1979] (1979–2020).
- LRBC, I – *Late Roman Bronze Coinage A.D. 394–498*, Londra, 1965; I, *The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324–346* (P.V. Hill, J.P.C. Kent)
- LRCW – Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean. Archaeology and Archaeometry
- MAIASP – Materialy po Arheologii i Istorii Antičnogo i Srednevekovogo Pričernomor'ja (Материалы по Археологии и Истории Античного и Средневекового Причерноморья), Nižnevarovsk.
- Marisia – Marisia. Studii și materiale. Arheologie – Istorie – Etnografie, Târgu Mureș
- MCA – Materiale și Cercetări Arheologice, București
- MemAnt – Memoria Antiquitatis, Piatra Neamț
- MHÁS – Magyarország honfoglalás kori és kora Árpád-kori sírleletei, Miskolc–Budapest–Szeged–Szombathely
- Mousaios – Mousaios. Buletinul Științific al Muzeului Județean Buzău
- MPR – I. Barnea, Les monuments paléochrétiens de Roumanie, Sussidi allo studio delle antichità cristiane pubblicati per cura del Pontificio Istituto di archeologia Cristiana 6, Città del Vaticano, 1977
- Musaica – Musaica Archaeologica, Univerzita Komenského v Bratislave, Bratislava
- Olba – Mersin University Publications of the Research Center of Cilician Archaeology, Mersin, Turkey
- Oltenia – Oltenia. Studii și Comunicări, Craiova
- Pallas – Pallas. Revue d'Etudes Antiques, Toulouse
- PATABS – *Production and Trade of Amphorae in the Black Sea*
- PBF – Prähistorische Bronzefunde, Münster
- Peuce – Peuce. Studii și cercetări de istorie și arheologie, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea
- Pontica – Pontica. Studii și materiale de istorie, arheologie și muzeografie, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

- PZ – Prähistorische Zeitschrift, Berlin-Mainz
- Quaternary International – Quaternary International. The Journal of the International Union for Quaternary Research
- RAASI – Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Republica Moldova
- Radiocarbon – An International Journal of Cosmogenic Isotope Research, Cambridge
- RAN – Revue archéologique de Narbonnaise, Montpellier
- RCRF – Rei Cretariae Romanae Fautorum
- Recueil – W.H. Waddington, E. Babelon, Th. Reinach, *Recueil général des monnaies grecques d'Asie Mineure*, I-IV, Paris, 1904–1912
- RevArh – Revista Arheologică, Academia de Științe a Moldovei, Chișinău
- RevMuz – Revista Muzeelor, București
- RGZM – Römisch-Germanisches Zentralmuseums Mainz, Mainz
- RIC – *The Roman Imperial Coinage*, Londra. II, *Vespasian to Hadrian*, 1926; III, *Antoninus Pius to Commodus*, 1930; IV.1, *Pertinax to Geta*, 1968 (H. Mattingly, E.A. Sydenham); IV.2, *Macrinus to Pupienus*, 1938; IV.3, *Gordian III – Uranius Antoninus*, 1949 (H. Mattingly, E.A. Sydenham, C.H.V. Sutherland); VII, *Constantine and Licinius A.D. 313–337*, 1966 (P.M. Bruun)
- RIC, II².1 – I.A. Carradice, T.V. Buttrey, *The Roman Imperial Coinage*, II.1, *Vespasian to Domitian*, Londra, 2007 (ediția a II-a, revizuită)
- RossArch – Rossijskaya Arheologiya. Institut arheologii Rossijskoj akademii nauk, Moskva
- RPC III – M. Amandry, A. Burnett, J. Mairat, *Roman Provincial Coinage*, III, *From Nerva to Hadrian (AD 96–138)*, Londra / Paris, 2015; versiune online https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?volume_id=3
- RPC IV.1 – V. Heuchert, *Roman Provincial Coinage*, IV.1, *From Antoninus Pius to Commodus (AD 138–192): Cyrenaica to Bithynia-Pontus*, online (2005); https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?volume_id=4
- RPC V.3 – A. Burnett et alii, *Roman Provincial Coinage*, V.3, *From Pertinax to Macrinus (AD 193–218): Lycia-Pamphylia to Egypt*, online (2024); https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?volume_id=10
- RPC VI – D. Calomino, A. Burnett, *Roman Provincial Coinage*, VI, *From Elagabalus to Maximinus Thrax (AD 218–238)*, online (2017, 2022); https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?volume_id=11
- RPC VII.2 – J. Mairat, M.S. Butcher et alii, *Roman Provincial Coinage*, VII.2, *From Gordian I to Gordian III (AD 238–244): all provinces except Asia*, Londra / Paris, 2022; versiune online https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?volume_id=14
- RPC VIII – J. Mairat et alii, *Roman Provincial Coinage*, VIII, *Philip I (AD 244–249)*, online (2020); https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?volume_id=15
- SA – Sovetskaja Arheologija, Akademija Nauk SSSR, Institut Arheologii, Moskva
- SAA – Studia Antiqua et Archaeologica, Iași
- SCIV(A) – Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), București
- SCN – Studii și Cercetări de Numismatică, București
- SEAT – Studien zur Eisenzeitlichen Archäologie Thrakiens, Rahden/Westphalia
- Simpozion Chișinău 2004 – *Simpozion de numismatică organizat cu ocazia comemorării Sfântului Ștefan cel Mare, Domn al Moldovei (1504–2004)*, Chișinău, 29 septembrie – 2 octombrie 2004. *Comunicări, studii și note*, București, 2007.
- ŚląskieSprawArch – Śląskie Sprawozdania Archeologiczne, Wrocław, Polonia
- SMMIM – Studii și Materiale de Muzeografie și Istorie Militară, București
- SNG-ANS, *Macedonia I – Sylloge Nummorum Graecorum. The Collection of the American Numismatic Society, Part 7, Macedonia I: Cities, Thracio-Macedonian tribes, Paeonian kings*, New York, 1987
- SNGCop 5 – *Sylloge Nummorum Graecorum. The Royal Collection of Coins and Medals, Danish Royal National Museum*, Copenhaga, 1942–1969 (serie reeditată); V, *Ionia, Caria and Lydia*, West Milford, 1982
- SP – Studii de Preistorie, București
- SprawArch – Sprawozdania Archeologiczne, Warsaw
- StArchBrno – Studia Archaeologica Brunensia, Masaryk University, Brno
- Starinar – Starinar. Arheološki institut Beograd
- StComPitești – Studii și Comunicări, Seria Istorie, Muzeul Județean Argeș, Pitești
- StMatTârguMureș – Studii și Materiale, Târgu Mureș
- StratumPlus – Stratum Plus, Școala Superioară de Antropologie, Chișinău, St Petersburg, București
- Studia Hercynia – Studia Hercynia. Journal of the Institut of Classical Archaeology, Univerzita Karlova, Cehia
- Studia Praehistorica – National Archaeological Institute with Museum of the Bulgarian Academy of Sciences
- Syria – Syria. Archéologie, art et histoire. Institut Français du Proche-Orient
- Terra Sebus – Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis, Anuarul Muzeului Municipal „Ioan Raica”, Sebeș
- Th-D – Thraco-Dacica, București

Transylvanian Review – Transylvanian Review. Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca

Tyrageia – Tyrageia. Anuarul Muzeului Național de Istorie a Moldovei, Chișinău

UPA – Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie, Bonn

VAH – Varia Archaeologica Hungarica V. Redigit Csanád Bálint. Publicationes Instituti Archaeologici Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest

Valachica – Valachica. Studii și cercetări de istorie și istoria culturii, Complexul Muzeal Național Curtea Domnească Târgoviște

Varia Anatolica – Varia Anatolica. L'Institut Français d'Études Anatoliennes, Istanbul

Vărbănov I – I. Vărbănov, *Greek imperial coins and their values (the local coinage of the Roman Empire)*, I, Dacia, Moesia Superior, Moesia Inferior, Burgas, 2005

Vărbănov II – I. Vărbănov, *Greek imperial coins*, II, Thrace (from Abdera to Pautalia), Burgas, 2005

WorldA – World Archaeology

ZAM – Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters, Bonn

Ziridava – Ziridava. Studia Archaeologica, Arad